

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 14.10.2007

Číslo: Ročník 17 (2007), Číslo 3

Sekce: Ecce homo

Název článku: Fráňa Šrámek

Autor: Aleš Fetters

Zdroj: <http://unas.svkhk.cz/clanek.asp?id=844>

Fráňa Šrámek

Aleš Fetters

Fráňa Šrámek

19. ledna 1877 v Sobotce - 1. července 1952 v Praze

Představovat Fráňu Šrámka v časopise knihovnickém by asi bylo nošením dříví do lesa. Ale připomenout ho v roce 130. výročí narození a 55. výročí úmrtí je jistě dobré. A navíc jej připomínáme v rubrice Ejhle, člověk. Proto ponechme jeho rozsáhlé dílo básnické i prozaické "domácí četbě", jeho dílo dramatické divadlům a podívejme se na něj jako na člověka. V čem byl prostým, obyčejným člověkem, v čem osobností mimořádnou?

Dětství a mládí bylo spíše běžné. Obecná škola, gymnázium, pár let na právnické fakultě, dva roky na vojně... A tam někde začíná to, čím se začal vymykat. Byl přesvědčeným antimilitaristou, přiklonil se na počátku 20. století k tehdejšímu anarchistickému hnutí, sblížil se s básníkem St. K. Neumannem, jen o dva roky starším. Někdy v roce 1905 se zamiloval do Miloslavy Hrdličkové, mladé, samostatné, vzdělané ženy, jedné z prvních žen - úřednic na pražském magistrátě. Jako přesvědčení anarchisté odmítali oficiality, tedy i sňatek, jak církevní, tak úřední. Ale žili spolu v harmonickém vztahu až do básnickovy smrti a díky paní Miloslavě máme v básnickově rodné Sobotce Šrámkův dům s literárním muzeem a archivem. Na soboteckém hřbitově pak hrob obou.

Druhá básnická sbírka - Modrý a rudý - byla cenzurou zabavena. Mohla být vydána teprve po poslanecké interpelaci ve vídeňském parlamentě. Komu se podaří, aby jeho sbírku přečetl poslanec v parlamentě jako interpelaci? A protože jednání parlamentu bylo veřejné, mohla být pak otištěna.

Do první světové války musel nastoupit jako tisíce jiných, byl na frontě haličské, italské i balkánské, poznal "slasti" války na vlastní kůži jako tisíce jiných. Ale tam také poznal nereálnost anarchismu, vojenské svízele v něm podtrhly touhu po prostém životě, kdy může člověk vnímat krásy přírody a prožívat naplněnou lásku. Po válce se hrdě hlásí k řadovému občanství. V lednu 1919 v časopise Budoucnost napsal: *Lehký na duši i na těle vešel jsem do nového občanství, právě tak, jak nad vše pomyšlení lehce rozloučil jsem se se sedmým pádem Rakouska; viděl jsem od měsíců zrátí hrušky na Piavě a čekal jsem s ústy plnými slin, až se bude česat. A jednoho dne to bylo tady, konec války a naše republika. /.../ Republika, znělo to pevně a rovně po dobách velmi sehnutých. /.../ Učinil jsem se pracujícím člověkem v republice; /.../ Má práce mi působila radost, učinil jsem se šťastným člověkem v republice. /.../ Máme za sebou čtyři léta války, která byla i pro nejslepější hroznou demonstraci ad oculos. Meč byl potřen mečem: a byl to meč škůdcův, který byl potřen; zavonělo silně a jarně spravedlností; je plný vzduch tohoto nového, silného slova.* (Zkouška z republikánství)

Odtud byl pak už jen krok k účasti na anketě časopisu Přítomnost Proč nejsem komunistou: *Nemíním se tvářiti utrápeně a provinile, odpovídaje na tuto otázku. Nejsem*

hryzán svědomím a zkrušen hanbou. Prohlížeje se od paty k hlavě, jsem nespokojen lecčím, co bych rád napravil, kdybych mohl; prohlížeje se od paty k hlavě shledávám, že nejsem označen nikde, vně ani uvnitř, znakem zkríženého srpu a kladiva. Co naplat, nutno to konstatovat bez ustrnutí. /.../ Nebyl jsem komunistou ani za prvních dnů revoluce; slyším raději slovo s v o b o d a než d i k t a t u r a; slovo č l o v ě k raději než m a s a; slova p r o l e t a r i á t může býti hanebně zneužíváno; praporem třídní nenávisti zvlčile máváno; /.../ A stojím-li tu dnes nepoučen nebo poučen jinak, než jsem mohl očekávat, nejsem vinen já. Snad ani ne komunism. Vina je na komunistech. Na názorných, někdy velmi názorných příkladech, jimiž svá hesla doprovázejí a popularizují. /.../ Plní mne lahodným pocitem, že nemusíme v tomto okamžiku odložit péro, spěchatí na ulici a dělati revoluci. Pociťuji lahodně, že ulice pod mým oknem je klidna. /.../ Snad jsem zdobráčetl léty,/.../ Poučen totiž ruským příkladem, shledávám, že v revoluci přicházejí všichni zkrátka; lidé i myšlenky. Komunistická revoluce nebude koneckonců souzena podle toho, zda učinila svět komunistickým, nýbrž zda jej učinila lepším a šťastnějším.

Šrámek tu v podstatě odmítl "zvedat zbraň za třídní zájmy". Voják, jímž byl Fráňa Šrámek aktivně v první světové válce, zůstává v jeho díle přítomen až do konce tvorby. Změnil se však z anarchisty na vojáka, který je ochoten zvednout zbraň jen na ochranu svobodného státu a demokracie. A Šrámek, někdejší antimilitarista, si je vědom, že za tyto hodnoty je nutné zbraň zvednout. Dal pak najevo svůj odpor k válce a německé okupaci tím, že po celou tu dobu nevyšel ze smíchovského bytu, aby neviděl Prahu s německými vojáky a symboly.

Fráňa Šrámek nebyl tedy jen něžný lyrik, jak je jistě po právu prezentován, ale i odpovědný občan. Tím nechceme popřít význam jeho literárního díla, Šrámek jistě zůstane v prvé řadě básníkem Splavu, autorem Stříbrného větru, Léta a Měsíce nad řekou.

© 2000-2004 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz
· knihovna@svkhk.cz · studovna@svkhk.cz · <http://www.svkhk.cz>